

Nieuw werk Jan Vanriet in
nieuwe Roberto Polo Gallery

‘NOEM HET ZWERVEND SCHILDEREN’

Een uitgebreide tentoonstelling met vooral nieuw werk over de drie etages van een nieuwe galerie: de Antwerpse schilder Jan Vanriet meets de Cubaanse Amerikaan Roberto Polo in de Brusselse Zavelwijk.

Marc RUYTERS

Dit verhaal begint eigenlijk bij Roberto Polo, internationaal verzamelaar en kunsthistoricus, zelf in zijn jonge jaren kunstenaar, daarna kunsthandelaar, adviseur en nu galeriehouder. Hij werd in 1951 geboren in Havana en kwam na de Cubaanse revolutie terecht in Miami en Washington, vervolgens in Parijs en uiteindelijk in Brussel. Roberto Polo ontwikkelde zich tot een befaamd ‘connoisseur’ en leidde een op zijn zachtst gezegd avontuurlijk leven. Wie daar meer wil over lezen vindt uitgebreide info op www.robertopologallery.com.

In 2011 verscheen het boek ‘Roberto Polo, the Eye’ dat een overzicht biedt van topstukken van oude kunst, juwelen, meubels, moderne en hedendaagse kunst en dies meer, stukken die Polo ooit verzamelde en (vaak) nadien weer verkocht. In die collectie zit ook Belgisch werk, onder meer van Félicien Rops, Karel Maes, Victor Servranckx, Léon Spilliaert ... Hij is ook gek op het werk van Henry Van de Velde en schreef mee aan het eerste deel van diens beredeneerde catalogus. Ook aan de Henry Van de Velde-expo die volgend jaar in Weimar en Brussel te zien zal zijn werkt hij mee, net als aan de expositie ‘Belgisch Modernisme’, vanaf 2 maart 2013 in het Gentse Museum voor Schone Kunsten.

Sinds 2007 woont Roberto Polo in Brussel. Hij houdt de hedendaagse Belgische kunst, die hij erg interessant vindt, goed in het oog. Zo kocht Polo een hele reeks werken van Jan Vanriet en bood hij hem een tentoonstelling aan in de nieuwe galerie die hij in Brussel wilde beginnen. De galerie opende in november. Vanriet kreeg de primeur, nadien (in 2013) volgen nog onder meer Jan De Vliegheer en Koen De Cock.

VUILNISBAK

In deze Vanriet-expo, die ‘Closed Doors’ heet (de naam van één van de werken) zit de kern van oudere werken die Polo van de Antwerpse kunstenaar kocht, maar ook en vooral nieuw werk dat Vanriet in de loop van 2012 schilderde. De kunstenaar had in 2011 te maken met een mentale crisis, die hem een tijd uit zijn atelier hield. Maar het schilderplezier is terug, zo is duidelijk te zien. Het werk is weerom gebaseerd op wat hij zelf noemt: de vuilnisbak van zijn geheugen. Jan Vanriet: “Ik begin altijd vanuit mijn geheugen. Beelden die er al lang in zitten komen naar

JANVANRIET, ‘MOONRISE’, 2012, 180 X 300 CM (DYPTICH), COURTESY JAN VANRIET

boven, ik pieker er over, lees er over en begin te werken. Als ik aan een schilderij bezig ben, denk ik ook aan het werk van collega’s van vroeger én van vandaag. Zowat de hele kunstgeschiedenis bengelt in mijn schedelpan.”

Een rode inhoudelijk draad in Vanriets oeuvre is de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog en al wat daar rond hangt. Zo was de eerste weken op de tentoonstelling een drieluik te zien waarin hij zijn oom schilderde, die net als zijn zus (Vanriets moeder) net uit de concentratiekampen kwam. De oom hield het niet vol en zou snel overlijden, al op zijn 22ste. ‘The Homecoming’ heet het drieluik, met een witte, een rode en een zwarte versie. Je ziet een man in een zetel zitten aan een tafel, met priemende en tegelijk uitgebluste blik. Jan Vanriet: “Typisch voor mij is dat ik, als ik schilder, nooit weet waar ik zal eindigen. Ik begon met de witte versie en vond op een bepaald moment dat die, in al haar schraalheid, af was. Maar het was niet het schilderij dat ik wilde maken. Dus begon ik een tweede, rode versie. Daar speelde ik ook met de weerspiegeling van het glas op de tafel, zodat er een ontubbeling ontstond. Een week later maakte ik de zwarte versie.”

Voor het eerst zit er ook een echte reeks in Vanriets oeuvre: negen versies van Madonna, ‘Closed Doors’, een werk dat hij al tien jaar eerder schilderde. Vanriet: “Het was een idee van Roberto Polo om een serie te maken. Want dan denk je aan variaties, niet alleen in kleur, maar ook in verschillende achtergrond en compositie, in methode van schilderen ... Ik heb dus versies in ‘stripes’, in ‘black’, in ‘silver’ ... gemaakt.”

ACTUALISEREN

“We gaan creatief om met deze tentoonstelling”, zegt Vanriet. “De expositie an sich is geen statisch gegeven en geen finaliteit, het is eerder een uitdaging om schilderijen te vervangen of ze in een nieuwe samenstelling, een nieuwe context te toetsen. Beschouw het als een levendig, organisch geheel. Voor het publiek is dit wel boeiend, denk ik. Men moet niet zeggen: ‘Ok, ik heb Closed Doors al gezien’, want over twee weken hangt er weer een nieuwe variant. Het is een soort actualiseren waarbij we kunnen putten uit het totale pakket dat we via de catalogus aanbieden. En het is consequent, want alle werken kunnen inhoudelijk en formeel aan elkaar worden gelinkt. Ik wil daar nog extra op doorwerken en pieker nu over een nieuw, groter doek dat ik ultiem, al is het voor één week, wil invoegen.”

JANVANRIET, ‘HOMECOMING, BLACK’, 150 X 110 CM, 2012, COURTESY JAN VANRIET

Een ander opvallend werk is de diptiek ‘Moonrise’: een man (een zelfportret) met de schoenen in de hand, met daarnaast een landschap met een boom in een vijver. Vanriet: “Ik had een dubbelluik voor ogen, aan de ene kant een licht en aan de andere kant een donker schilderij. Ik wou ook iemand schilderen die zich kwetsbaar opstelt. Om geen model te moeten zoeken heb ik maar mezelf genomen. In dialoog met dat andere luik krijg je dan een bevreedend verhaal.”

In de perstekst wordt voor Vanriets manier van schilderen de term ‘bad painting’ opgevoerd. Dat blijkt van Roberto Polo te komen, die het uit de Amerikaanse traditie haalt en het omschrijft als “eigenlijk zeer gesofistikeerde schilderkunst die verborgen wordt onder een stuntelig beeld om het verhalende te benadrukken”. Vanriet: “Ik

zou dat niet ‘slordig schilderen’, maar ‘zwervend schilderen’ willen noemen. Dat lijkt me een mooie gedachte. Ik schilder vaak gewild los, nonchalant, clumsy. Maar ik doe niets gratis: als ik sommige dingen brutaal of onafgewerkt laat, is dat bewust. Daartegenover staan dingen die zuiverder en esthetischer zijn en dus zogezegd beter geschilderd. En ja, ik heb inderdaad een hang naar esthetiek. Als een schilderij virtuositeit vraagt dan schud ik dat graag uit mijn pols. Dat is dan gewoon een mogelijke oplossing voor de vraagstelling die zo’n doek altijd opdringt. Maar mijn fascinatie gaat uit naar tegenstrijdigheden, conflicten. Het moet altijd een beetje wringen.”

‘Closed Doors’ van Jan Vanriet, tot 24 februari in Roberto Polo Gallery, Rue Lebeau 8, Brussel. Open di-vr van 14-18u, za-zo van 11-18u. www.robertopologallery.com

HET GRAFISCH WERK VAN LUC TUYMANS

De Belgische kunstenaar Luc Tuymans (°1957) is natuurlijk vooral bekend als schilder, en ook wel als een kunstenaar die zijn beeldmateriaal bij elkaar sprokkelt via Polaroids, computer screen shots, iPhone-foto’s enzovoorts. Die beelden, die hij grondig onderzoekt, documenteert en/of historiseert leiden vaak tot de bekende schilderijen. Iets minder bekend is dat ze ook kunnen leiden tot zelfstandig grafisch werk, vaak lithografieën. Al dat grafisch werk is nu samengebracht in een prachtig boek, ‘Luc Tuymans Graphic Works 1989-2012’, uitgegeven door Ludion.

65 grafische werken of, nog vaker, reeksen zijn totnogtoe tot stand gekomen. In een inleidende tekst duidt Manfred Sellink, directeur van de Brugse musea, die grafische component in het oeuvre van Tuymans. Zoals bijvoorbeeld de twee reeksen van ‘Drum Set’ uit 2003: de kunstenaar construeerde een papieren maquette van een drum set en maakte er een reeks polaroids van. Daar kwam een schilderij uit voort, maar nadien maakte hij ook twee series van ‘coloured monotypes’, met verschillende invalshoeken. Want daar gaat het bij Tuymans ook vaak om: om ‘framing’ van beelden, om het kiezen van invalshoeken, kleurnuances en kadering.

Sellink, gespecialiseerd in de oude, 15de- en 16de-eeuwse schilderkunst, wijst er op dat in die tijden er heel weinig schilders waren die ook prenten maakten: dat lieten ze over aan specialis-

LUC TUYMANS, ‘4 P.M.’, 2011, SCREENPRINT IN 12 COLOURS ON BFK RIVES 250 G/M² PAPER, SHEET: 75 X 56 CM (29 1/2 X 22 IN), PRINT: 67 X 49 CM (26 3/8 X 19 1/4 IN), PUBLISHED BY GRAPHIC MATTER, ANTWERP, PRINTED BY ROGER VANDAELE AT TUB-BAX, ANTWERP, SIGNED AND NUMBERED IN PENCIL, EDITION OF 60 SIGNED AND NUMBERED IN ARABIC NUMERALS, 10 AP

ten, elk in hun vakgebied: kopergraveurs, houtgraveurs, etsers enzovoorts. Maar sinds eind vorige eeuw namen nogal wat kunstenaars het ‘grafisch heft’ weer in eigen handen: onder hen David Hockney, Robert Rauschenberg, Andy Warhol, Louise Bourgeois en Georg Baselitz. En dus ook Luc Tuymans.

Maar grafisch werk maken kan alleen maar in samenwerking met professionele grafici, die het vak tot in de finesse beheersen. Tuymans heeft op dat vlak beroep gedaan op de expertise van enkele groten in het vak: onder meer Maurice Sanchez in New York, Rasmus Uswald van Editions Copenhagen en vooral Roger Vandaele in Antwerpen. De samenwerking Tuymans-Vandaele startte in 1990 met de serie ‘Recherches’ en liep sindsdien door tot de serie ‘Allo!’ uit 2012. ‘Recherches’ is een exemplarisch voorbeeld van het grafische werk van Tuymans. De prints zijn gebaseerd op een reeks van tekeningen en aquarellen die hij maakte na een bezoek aan concentratiekampen in Duitsland en Polen in 1986. Wat hij daar zag, zou een indringende weerklank vinden in zijn bekende schilderijen uit die periode, maar dus ook in het grafische werk.

Het boek geeft geregeld achtergrondinformatie bij de 65 titels (dat is het werk van Tommy Simoons). Bij één van de laatste series, ‘Plates’, een van de mooiste nummers in het grafische parcours, leren we bijvoorbeeld hoe Tuymans een set van borden rechtstreeks op de lithosteen tekent. De borden zijn afkomstig van een keramische fabriek uit het vroegere Oostblok, een regio die ook altijd Tuymans’ fascinatie meedroeg. Net als zijn aandacht voor het banale. Zie de print (eerder ook een doek, voor het eerst te zien op de expositie bij Zeno X Gallery in Antwerpen, ‘The Twenty Seventh of January Two Thousand and Eleven’): het is een zicht door het gordijn in een hotelkamer, dat een kaal winterlicht doorlaat. ‘4PM’ heet het werk en het is een mooi voorbeeld van waar (een deel van) het werk van Tuymans voor staat: het banale intensifiëren. (MR)

LUC TUYMANS, ‘PLATES’, 2012, PORTFOLIO, SUITE OF 5 ORIGINAL LITHOGRAPHS PRINTED IN COLOURS FROM 6 STONES ON ARCHES VELIN 250 G/M² PAPER, SHEET: 69.5 X 50 CM (27 3/8 X 19 1/2 IN), PRINT: DIAMETER 28 CM (11 IN), PUBLISHED BY EDITION COPENHAGEN, COPENHAGEN, PRINTED BY RASMUS URWALD, COPENHAGEN, LAST LITHOGRAPH IS SIGNED AND NUMBERED IN PENCIL LOWER RIGHT, EACH LITHOGRAPH IS NUMBERED IN PENCIL ON THE REVERSE. IN ADDITION, EACH PRINT IS INSCRIBED WITH AN ORDERING NUMBER IN ARABIC NUMERALS IN PENCIL ON THE REVERSE, EDITION OF 50 SIGNED AND NUMBERED IN ARABIC NUMERALS, 5 AP, 5 PP, 1 SIGNED (ARCHIVE)

Manfred Sellink en Tommy Simoons, ‘Luc Tuymans. Graphic Works 1989-2012’, Antwerpen, Ludion, 278 pag., 44,90 euro. ISBN 978 94 6130 051 5